

ΑΝΑΚΑΛΥΨΙΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΕΝ Τῷ ΕΥΞΕΙΝῳ ΠΟΝΤῳ ΑΡΧΑΙΑΣ ΠΟΛΕΩΣ ΤΟΜΕΩΣ.

Ἡ Τόμις, ἀποικία τῶν Μιλησίων, ἔκειτο ἐν τῷ Εὐξεινῳ Πόντῳ μεταξύ Ἰστρου καὶ Καλλάτιδος. α. Ἐστὶν οὖν, λέγει ὁ Στράβων ἐν τῷ Ζ'. Βιβ. τῶν Γεωγραφικῶν, ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ στόματος τοῦ Ἰστρου, ἐν δεξιᾷ ἔχοντι τὴν συνεχῆ παραλίαν, Ἰστρος πολίχνιον ἐν πεντακοσίοις σταδίοις, Μιλησίων κτίσμα· εἶτα Τόμις ἕτερον πολίχνιον, »

Τὸ πολίχνιον τοῦτο, ἀπὸ τούτων πρώτους χρόνους τῆς πρώτης ἑκατονταετηρίδος Μ. Χ. ἔγινε περιώνυμον ἕνεκα τῆς αὐτόθι ἑξορίας τοῦ χαριστάτου ποιητοῦ Ὀυίδιου, συνεπεία διαταγῆς τοῦ αὐτοκράτορος Καίσαρος Αὐγούστου.

Ὁ ἑρωτινὸς καὶ δυστυχὴς Ποιητὴς οὗτος τῶν Ῥωμαίων, ἀποβιώσας ἐν τῇ ἑξορίᾳ του μετὰ ἑπτὰ ἐτῶν καὶ εἰκοσιν ἡμερῶν διαμονήν, διεσκέδαζε τὴν ἄκραν του μελαγχολίαν περιγράφων διὰ γλαφυρῶν στίχων (1) τὴν τοπογραφίαν τῆς ἑξορίας του, τὴν ζωηρὰν ἐπιθυμίαν του νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ῥώμην, καὶ τὰς ὑπερῆσεις εἰς ἃς ὑπέκειτο ζῶν μεταξύ βαρβάρων, τῶν ὁποίων, ὡς λέγει, ἡ διάλεκτος ἦτον ἐν μίγμα Ἑλληνικῶν καὶ Γετικῶν λέξεων, μηδενὸς ἐξ αὐτῶν δυνάμενος νὰ ὁμιλήσῃ Ἀττινιστῇ.

In paucis remanent Graeae vestigia linguae.
Haec quoque jam Getico barbara facta sono.

Unus in hoc populo nemo est, qui forte Latine
Quaelibet e medio reddere verba queat.

Tristium Lib. v El. VII.

Ἡ ἔκφρασις αὕτη ἦτο μεγίστη ὑπερβολὴ συγχωρημένη εἰς ἓνα ταλαίπωρον Ποιητὴν, ὅστις διὰ τῆς ὑπερβολικῆς ἐξεικονίσεως τῶν δυστυχημάτων του, ἐπροσπάθει νὰ συγκινήσῃ εἰς οἶκτον τὸν Αὐτοκράτορα Αὐγούστον, ἵνα δυνήθῃ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ῥώμην. Ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ὅμως ἐλαεῖτο καλῶς ἀπὸ τούς ἄρχοντας τῆς Πόλεως, ὡς μαρτυροῦσι τὰ διάφορα νομίσματα τῆς, ὅχι μόνον ὅτε ἡ Τόμις ἦτο πόλις αὐτόνομος, ἀλλὰ καὶ ὅτε ὑπέκυψεν εἰς τὸν ζυγὸν τῆς Ῥώμης. Μετὰ ὀλίγον εἰσῆλθον οἱ Χριστιανισμός, καὶ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον ἐκηρύχθη εἰς τοὺς Τομήτας Ἑλληνιστῇ ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ ἱεροῦ ἀποστόλου Ἀνδρέου, ὅστις, ἀναχωρῶν διὰ τὸ Βυζάντιον, ἐγκαθίδρυσεν αὐτόθι καὶ Ἐπίσκοπον ἵνα ὑποστηρίξῃ τὸν Χριστιανισμόν. Παρελθόντος τοῦ καιροῦ, ὁ Ἐπίσκοπος Τόμειος ἀνεγνώρισθη Μητροπολίτης πάσης Σκυθίας, ὡς μαρτυρεῖ ἐν νόμισμα τοῦ Αὐτοκράτορος Καρακάλλα, ἐπὶ τοῦ

ὁποῖο ἀναγινώσκεται ΜΗΤΡΟ. ΠΟΝΤΟΥ ΤΟΜΕΩΣ. Τὸ δὲ πολίχνιον, κατὰ τὸν Στράβωνα, ἡ Τόμις, μετ' ὀλίγον, ὡς ὁρθῶς παρατηρεῖ ὁ Γεωγράφος Λα Μαρτινιέρ (1), ἔγινε λαμπρὰ καὶ πλουσία ἐμπορικὴ πόλις, τῆς ὁποίας ὁ Ἐπίσκοπος εἶχαν ἐκτεταμένην ἐκαιοδυσίαν ἐπὶ διαφόρων πόλεων, κωμοπόλεων καὶ πολυχνίων. Οὕτω τὴν περιγράφει εἰς συγγραφεὺς τῆς Δ'. ἑκατονταετηρίδος, ὁ Σωζόμενος, ἐν τῷ Βιβλ. 5. Κεφ. καὶ τῆς Ἐκκλησ. του Ἱστορίας, ἀναφίρων περὶ τῆς σταθερότητος τοῦ Ἐπισκόπου Τόμειος ἐν τῷ δόγματι τῆς ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Ἀντιγράφου δὲ ὁλόκληρον τὸ ἐκ τῆς Ἱστορίας ταύτης ἐρανισθὲν ἑδάφιον, ὡς παραδείγμα τῆς ἀρετῆς ἐνὸς Ἀρχιερέως τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. α. Ὡς εἶπεν γὰρ, λέγει ὁ Σωζόμενος, εἰ συνέβη ἀνδρείοις τὰς ἐν πόλιν εἰσελθεῖν, οὐ μετεβάλλοντο τῆς προτέρας δόξης τὰ πλήθη ἀμέλειται καὶ σκύθας λόγος δὲ ταύτην αἰτίαν ἐπὶ τῆς αὐτῆς μείναι πίστεως· το δὲ τὸ ἔθνος, πολλὰς μὲν ἔχει καὶ πόλεις καὶ κώμας, καὶ φρούρια· μητρόπολις δὲ ἐστὶ Τόμις· πόλις μεγάλη καὶ εὐδαίμων παράλιος, ἐξ εὐωνύμων εἰσπλέοντα, τὸν Εὐξείνιον καλούμενον πελάγος· εἰστέτι δὲ καὶ νῦν ἔθνος καλαιὸν ἐνθάδε κρατεῖ· τοὺ πάντας ἔθνους ἓνα τὰς ἐκκλησίας ἐπισκοπεῖ· κατὰ δὲ τὸν παρόντα καιρὸν, ἐπετρόπευε τούτων Βρεττανίων· καὶ Οὐάλης ὁ βασιλεὺς ἦκεν εἰς Τόμην· ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἀφίκετο, καὶ ὡς εἶδον, ἐπειθεν αὐτὸν κοινωνεῖν τοῖς ἀπὸ τῆς ἐναντίας αἰρέσεως, ἀνδρείως μάλα πρὸς τὸν κρατοῦντα πατριάρχην, ἀνδρείως περὶ τοῦ δόγματος τῶν ἐν Νικαίᾳ παρελθόντων, κατέλιπεν αὐτὸν, καὶ εἰς ἑτέραν πόλιν ἐκκλησίαν· καὶ ὁ λαὸς ἐπηκολούθησε· σχεδὸν ὅλην τὴν πόλιν συνεληλύθεισαν, Βασιλέα δὲ ὀφόμενον καὶ νεώτερον ἐσεσθαι τι προσδοκῆσαντες· ἀπολαύει δὲ Οὐάλης σὺν τοῖς ἀμφοτέρω, χαλεπὸν ἤνεγκε τὴν ὕβριν· καὶ συλληφθέντα Βρεττανίων· εἰς ὑπερορίαν ἄγεσθαι προσέταξε· καὶ οὐκ εἰς μακρὰν ἀθῆς ἐπανάγεσθαι ἐπέτρεψε· χαλεπαίνοντας γὰρ οἶμαι, πρὸς τὴν φυγὴν τοῦ Ἐπισκόπου ἰδὼν τὸν σκύθας, ἔδεδίει μὴ τι νεωτερίσωσιν· ἀνδρείως ἐπιστάμενος, καὶ τῇ θέσει τῶν τόπων, ἀναγκάσει τὴν Ῥωμαίων οἰκουμένην, καὶ τῶν κατὰ τὸδε κλίμα βαρβάρων προβεβλημένων· Βρεττανίων οὖν ὧδε κρείττων ἀνεφάνη τῆς τοῦ κρατοῦντος σπουδῆς· ἀνὴρ τάτε ἄλλα ἀγαθός, καὶ ἐπὶ αὐτοῦ βίου ἐπίσημος, ὡς καὶ αὐτοὶ σκύθαι μαρτυροῦσιν.

Προσέτι ὁ Ἐπίσκοπος τῆς πόλεως Τόμειος μόνον ἦτον ἀγεγνωρισμένος παρὰ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ὡς αὐτοκράτορα· ἀλλὰ ἔχαιρε καὶ κανονικὰ προνόμια τινα. Μαρτυρεῖται τοῦτο τὰ διαταχθέντα ἐν τῷ Τίτλῳ Ἡ, Κεφ. τοῦ Νομοκάνονος τοῦ Φωτίου, λέγοντος· — « Ἐκ τῆς πόλεως ἰδίον ἔχεται Ἐπίσκοπον, καὶ διὰ θείας ἀπο-

(1) Οἱ στίχοι οὗτοι ἀπαρτίζουν τὰ ποιήματα τοῦ Tristia, Pontica, καὶ Ibis.

(1) 1re Grand Dictionnaire Géographique Critique de Bruzen La Martinière. A Venise 1741 vol. 10 εἰς φύλλ. Ἀρθρον Tomis.